

2. 100 years of dance. London: Imperial Society of Teachers of Dancing, 2004. 171 p. [in English].
3. Keba M. Development of execution of dance technique and methods of teaching the European and Latin American ballroom dancing of the international style: the historiographic aspect. 2019. Вип. 40. С. 154-160. DOI: 10.31866/2410-1176.40.2019.[in English].
4. Спінул, І.В., Спінул, О.М. (2021). Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх фахівців сучасних балних танців [Theoretical and methodological foundations of training future specialists in modern ballroom dancing]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky* [Proceedings. Series: Pedagogical sciences]. 2021. Vypusk 195. DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-128-133
5. UK Open. URL:<https://www.theopen.com/>[in English].
6. Keba, M. (2020). Sportyvnyy balnyy tanets u konteksti naratyvnoho dyskursu [Sports ballroom dance in the context of narrative discourse]. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk* [Current issues of humanitarian sciences]. Вуп. 31, Том 1, С. 136-140. [in Ukrainian]
7. World Dancesport Federation (WDSF): офіційний сайт. URL: <http://www.world-dancesport.org>[in English].
8. World Dance Council (WDC). URL: <http://www.wdcdance.com>[in English].
9. International Dance Sport Union (IDSU). URL: <http://worlddanceunion.org>[in English].
10. International Dance Studios and Clubs Association (IDSCA). URL: <http://idsca.org>
11. Howard, G. (1995). *Technique of Ballroom Dancing. Brighton: International Dance Publications*, 1995. 132 p.[in English].
12. Pavlyuk, T. (2008). Zakonomirnosti ta mekhanizmy evolyutsiyi balnoho tantsyu yak odnoho z vydiv khoreohrafiyi [Patterns and mechanisms of ballroom dance evolution as one of the types of choreography]. *Visnyk KHDADM* [Bulletin of KhDADM], №12, S.98–109. [in Ukrainian]
13. Laird, W. (2003). *Technique of Latin Dancing*. 6th ed. England: Brighton, 2003. 215 p. [in English].
14. Metody navchannya balnykh tantsiv [Methods of studies of ballrooms dances]. URL: <https://vseosvita.ua/library/metody-navchannya-balnykh-tantsiv-761798.html> [in Ukrainian]
15. Mishko, V. (2021). Psykhofiziologichni kryteriyi proyavu uspishnosti pry formuvanni khoreorafichnykh navychok yunymy sport-smenamy [Psychophysiological criteria of success in the formation of choreographic skills by young athletes]. *Avtoref. dys. kand. nauk z fizychnoho vykhovannya ta sportu* [Autoref. thesis Ph.D. of sciences in physical education and sports]. Kyiv. 2021. [in Ukrainian]

УДК 373.3.015.311:069.1

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-759-769](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-759-769)

Маркотенко Тамара Савеліївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Віктора Новікова, 2, м. Лубни, 37505, тел.: (095) 5247679, <https://orcid.org/0000-0002-2157-3508>

Коваленко Катерина Миколаївна асистент кафедри початкової освіти, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», вул. Віктора Новікова, 2, м. Лубни, 37505, тел.: (066) 899-64-25, <https://orcid.org/0000-0002-7061-2710>

ЕКСКУРСІЯ ДО МУЗЕЮ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Анотація. За сучасних умов нової української школи (НУШ) постає питання щодо нових підходів до організації і змісту навчально-виховної діяльності. Важливе місце серед них посідає один із перспективних напрямів сучасної педагогіки – музейна педагогіка, що вирішує проблеми формування особистості, а саме: розумовий розвиток, формування психічних рис, соціальний розвиток. Людська особистість розвивається в діяльності та під впливом середовища. Невід’ємною складовою навколишнього середовища є музеї. Музеї збирають, вивчають і зберігають історико-культурну спадщину, сприяють підвищенню культурно-освітнього рівня населення, поширенню знань про людину та навколишнє середовище, служать духовному розвитку суспільства. Сучасний музей – це і своєрідний комунікаційний майданчик, в якому відбувається специфічний процес комунікації – відвідувача з екскурсиводом, відвідувача з експонатами, відвідувачів між собою.

У статті звертається увага на те, що музейні екскурсії – це особливі екскурсії, які не схожі ні на які інші, тому і підготовка до їх проведення також буде відрізнятися. Екскурсивод має враховувати усі особливості музею, у якому планується проведення екскурсії, досконало дослідити та вивчити літературу, усю необхідну інформацію, яка буде необхідною для проведення екскурсії, знати усі експонати, чітко визначити мету та тематику самої екскурсії, визначити маршрут екскурсії, бути готовим відповідати на запитання екскурсантів. Педагог, плануючи екскурсію школярів до музею, повинен провести з дітьми підготовчу роботу, продумати перевірку досягнень та результатів відвідування музею.

У дослідженні представлено класифікацію екскурсій, їх організацію, зокрема організацію музейних екскурсій (на прикладі екскурсії школярів до Лубенського краєзнавчого музею імені Гната Яковича Стеллецького).

У статті зазначається, що екскурсія повинна поповнити школярів новими знаннями, розширити світогляд, ерудицію, принести відчуття задоволення від побаченого, почутого під час екскурсії.

Ключові слова: молодші школярі, класифікація екскурсій, музейні екскурсії, формування особистості.

Markotenko Tamara Saveliivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Primary Education, "Luhansk National University named after Taras Shevchenko", St. Viktora Novikova, 2, Lubny, 37505, tel.: (095) 524-76-79, <https://orcid.org/0000-0002-2157-3508>

Kovalenko Kateryna Mykolaivna Assistant of the Department of Primary Education, "Luhansk National University named after Taras Shevchenko", St. Viktor Novikov, Lubny, 37505, tel.: (066) 899-64-25, <https://orcid.org/0000-0002-7061-2710>

A MUSEUM TRIP AS A MEANS OF FORMING THE PERSONALITY OF A YOUNGER SCHOOL STUDENT

Abstract. Under the modern conditions of the new Ukrainian school (NUS), the question arises regarding new approaches to the organization and content of educational activities. An important place among them is occupied by one of the promising directions of modern pedagogy - museum pedagogy, which solves the problems of personality formation, namely: mental development, formation of mental traits, social development. Human personality develops in activities and under the influence of the environment. Museums are an integral part of the environment. Museums collect, study and preserve historical and cultural heritage, contribute to raising the cultural and educational level of the population, spreading knowledge about man and the environment, and serve the spiritual development of society. A modern museum is also a kind of communication platform in which a specific process of communication takes place – visitor with guide, visitor with exhibits, visitors with each other.

The article draws attention to the fact that museum tours are special tours that are unlike any other, so the preparation for them will also be different. The tour guide must take into account all the features of the museum in which the tour is planned, thoroughly research and study the literature, all the necessary information that will be necessary for the tour, know all the exhibits, clearly define the purpose and theme of the tour itself, determine the tour route, be ready to answer tourist questions. The

teacher, planning a school excursion to the museum, should conduct preparatory work with the children, think through the verification of the achievements and results of the visit to the museum.

The study presents the classification of excursions, their organization, in particular, the organization of museum excursions (on the example of schoolchildren's excursion to the Hnat Yakovych Stelletsy Museum of Local History in Lublin).

The article states that the excursion should provide schoolchildren with new knowledge, expand their outlook, erudition, and bring a sense of satisfaction from what they saw and heard during the excursion.

Keywords: younger schoolchildren, classification of excursions, museum excursions, personality formation.

Постановка проблеми. За сучасних умов нової української школи (НУШ) постає питання щодо нових підходів до організації і змісту навчально-виховної діяльності. Одним з ефективних методів формування в молодших школярів національної свідомості, гідності та почуття патріотизму є екскурсії, адже, під час екскурсії можна практично показати учням здобутки та досягнення української нації, прищеплюючи їм почуття гордості за свій народ, свою Батьківщину. Екскурсія до музею формує особистість дитини. Музеї збирають, вивчають і зберігають історико-культурну спадщину, сприяють підвищенню культурно-освітнього рівня населення, поширенню знань про людину та навколишнє середовище, служать духовному розвитку суспільства.

Сучасний музей – це і своєрідний комунікаційний майданчик, в якому відбувається специфічний процес комунікації – відвідувача з екскурсоводом, відвідувача з експонатами, відвідувачів між собою, тому під час екскурсії формується і комунікативна компетентність школярів. Екскурсія з екскурсоводом може дати значно більше інформації, ніж самостійний огляд експозиції музею.

Музейна екскурсія не тільки розкриває зміст виставлених експонатів, а й дає розуміння того, що пов'язує їх між собою, екскурсовод інформує про причини, перебіг і наслідки тих чи інших подій; і явищ. Завдяки екскурсії діти можуть дізнатися значно більше, ніж представлено в експозиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у розробку музейних екскурсій роблять дослідники Г. Беленька, С. Долецька, Л. Богомоллова, І. Шевцова, С. Тесленко, науковці зазначають потенціал музейних екскурсій, розробляють у межах діяльності музеїв організацію таких видів музейних практик, як: урок-екскурсія в музеї, тематичні вечори, музейні свята, лекторії, зустрічі з цікавими людьми тощо. В

останні десятиліття в Україні стало активно розвиватися співпраця музеїв і школи, деякі аспекти розвитку музейної педагогіки розробляли Т. Белофастова, П. Бурдейний, Л. Гайда, О. Караманов, М. Костиця, І. Ласкій, П. Луньов, О. Ляпін, І. Медведєва, В. Обозний, Ю. Омельченко, Ю. Павленко, І. Ткаченко, І. Пантелейчук, Є. Пасічник, І. Самсакова, В. Снагощенко, М. Струнка, О. Топилко, М. Трошина. На сьогодні напрацьований поки що невеликий досвід співпраці між музеєм та загальноосвітньою школою, це детально висвітлено у працях науковців (Л. Гайди, О. Караманова, О. Товкач та ін.)

Мета статті сприяти поширенню знань про роль та класифікацію екскурсій, їх організацію, зокрема організацію музейних екскурсій (на прикладі екскурсії молодших школярів до Лубенського краєзнавчого музею імені Гната Яковича Стеллецького).

Виклад основного матеріалу.

Словник української мови тлумачить поняття екскурсія як поїздку або похід куди-небудь з метою відвідати, оглянути що-небудь; відвідування визначних місць, огляд експонатів музею, виставки; групу людей, що колективно відвідує, оглядає що-небудь [1, с. 460].

Екскурсія – це форма організації розумового виховання дітей; форма організації навчальної роботи, що дозволяє організувати спостереження та вивчення різних явищ, предметів, процесів у природних умовах, музеїв, виставок тощо[2, с. 11].

Екскурсії класифікують: а) за змістом; б) за складом і кількістю учасників; в) за місцем проведення; г) за способом пересування; д) за формою проведення.

За *змістом* екскурсії поділяються на оглядові (багатопланові), тематичні, початкові, комплексні. У *оглядових екскурсіях (багатопланових)* використовується історичний і сучасний матеріал. Будується така екскурсія на показі самих різних об'єктів (пам'яток історії та культури, будівель і споруд, природних об'єктів, місць знаменитих подій, елементів благоустрою міста, промислових і сільськогосподарських підприємств тощо).

Тематичні екскурсії поділяються на історичні, виробничі, природознавчі (екологічні), мистецтвознавчі, літературні, архітектурно-містобудівні. За своїм змістом *історичні екскурсії* поділяються на наступні підгрупи: *історико-краєзнавчі* (наприклад, «Історія виникнення м. Лубни»), *археологічні, етнографічні* (розповідають про звичаї та звичаї різних націй і народностей), *військово-історичні*, які проводяться по місцях бойової слави, *історико-біографічні* (по місцях життя та діяльності відомих людей), *екскурсії в історичні музеї*.

Мистецтвознавчі екскурсії мають підгрупи: *історико-театральні* (наприклад, «З історії українського театру»), *історико-музичні, з народних*

художніх промислів, по місцях життя і діяльності діячів культури, у картинні галереї і виставкові зали, музеї, в майстерні художників і скульпторів.

Літературні екскурсії звичайно групуються наступним чином: літературно-біографічні (проводяться по місцях, які зберігають пам'ять про життя та творчість письменника, поета, драматурга та ін.; історико-літературні, розкривають певні періоди розвитку української літератури, літературно-художні – це поетико-текстові екскурсії або екскурсії по місцях, які знайшли відображення в творах того чи іншого письменника.

Навчальні екскурсії – розглядаються як форма навчальної роботи для різних груп дітей (осіб) (екскурсія-консультація, екскурсія-демонстрація, екскурсія-заняття, наукова екскурсія для особливої аудиторії).

Комплексні екскурсії проводяться на основі взаємопов'язаних тем кількох навчальних предметів.

За складом та кількістю учасників екскурсії поділяються на індивідуальні і групові, для місцевого населення і приїжджих туристів, дорослих і школярів тощо. Такий облік називається диференційованим підходом до екскурсійного обслуговування. Він повинен враховувати не тільки інтереси, а й цілі споживачів.

За місцем проведення екскурсії бувають: міські, заміські, виробничі, музейні, комплексні (поєднують елементи кількох).

В основі будь-якої екскурсії лежить один екскурсійний метод повідомлення знань, який являє собою сукупність способів і прийомів повідомлення знань. Основу екскурсійного методу складають: наочність; обов'язкове поєднання двох елементів – показу і розповіді; оптимальну взаємодію трьох компонентів – екскурсовода, екскурсійних об'єктів і екскурсантів; рух екскурсантів (швидкість) по певному маршруту з метою вивчення об'єктів по місцю їх природного розташування.

Під час екскурсії найбільш повно реалізуються дидактичні принципи:

- ✓ єдності конкретного та абстрактного зв'язку теорії із практикою,
- ✓ навчання з життям, свідомості та активності.

Екскурсія має великі можливості для реалізації міжпредметних зв'язків, що сприяє формуванню системних знань дітей, умінь і навичок їх розумової та практичної діяльності.

Розглянемо, як можна організувати екскурсію для молодших школярів до Лубенського краєзнавчого музею імені Гната Яковича Стеллецького.

Перед проведенням екскурсії педагог проводить інструктаж із проведення екскурсії (психологічна, змістова та етична підготовка), відбувається уточнення й розподіл завдань серед дітей (хто з дітей зробить колективний знімок, хто придбає вхідні квитки, хто підготує інформацію про відвідування музею на сайт класу тощо). Щоб школярі зосереджено слухали

екскурсовода, учитель перед проведенням екскурсії націлює дітей на те, хто запам'ятає і зможе дати відповіді на такі питання:

1. Коли і ким засновано Лубенський краєзнавчий музей імені Гната Яковича Стеллецького? (заснований у 1918 році професором археології Гнатом Стеллецьким).

2. Коли було засноване м. Лубни? (заснування міста Лубен відбулося в X ст., як однієї з фортець Посульської оборонної лінії).

3. Які експонати знайомлять з історією козацько-селянського повстання 1594-1596 рр.? (З історією козацько-селянського повстання 1594-1596 рр. знайомить відвідувачів діорама «Табір Северина Наливайка в урочищі Солониця». Серед експонатів – брама монастиря бернардинів часів Яреми Вишневецького та унікальні речі козацької доби: зброя, люльки, копії печаток Лубенського полку тощо).

Педагог націлює дітей на те, що екскурсія повинна поповнити школярів новими знаннями з історії міста і країни в цілому, розширити світогляд, ерудицію, принести відчуття задоволення від побаченого, почутого під час екскурсії.

Структура музейних екскурсій – традиційна: вступ, основна частина і заключна частина.

У вступі екскурсовод знайомить відвідувачів з історією музею, називає тему, мету і завдання екскурсії, її хронологічні межі, розділи експозиції.

Передбачається, що в основній частині відповідно до теми екскурсії екскурсовод дає характеристику об'єктів експозиції, висвітлення найбільш характерних подій і наукове обґрунтування сучасних поглядів на їх значимість. Розповідь пов'язана з показом експонатів, їх аналізом.

Перед школярами педагогом ставиться завдання – підготуватися до наступного уроку образотворчого мистецтва з теми «Опис художнього відділу Лубенського краєзнавчого музею імені Гната Яковича Стеллецького». (Художній відділ музею – галерея образотворчого мистецтва. У залах галереї мистецтв постійно влаштовуються виставки робіт художників та майстрів народної творчості Лубенщини та прилеглих районів (Гребінка, Пирятин, Чорнухи, Оржиця). У галереї мистецтв час від часу експонуються роботи художників з інших міст (Київ, Полтава, Харків, Одеса та ін.) Традиційно, раз на три роки, тут проходить Всеукраїнська виставка «Лубенська художня весна». Тричі на рік художники Лубенщини об'єднуються у збірній виставці: у різдвяний час – «Зимовий сонет», у квітні – «Великодні барви», а також з нагоди Дня міста (16-18 вересня)).

Треба бути обережним при відвідуванні залу, у якому розповідь йде про лубенців-воїнів, які стали на захист України у 2014 році. У залі знаходяться портрети лубенців, які загинули на російсько-українській війні, представлені

оригінальні експонати передані волонтерами та військовими. Якщо є діти, у яких хтось з родичів став на захист Батьківщини, педагогу (екскурсоводу) слід про це сказати, подякувати родині.

У заключній частині екскурсовод підводить підсумки екскурсії, робить узагальнення, висновки про значення експозиції музею та і його фондів, про особливості його науково-дослідної та експозиційної і роботи на сучасному етапі, подає інформацію про виставки, які організовує даний музей і які відвідувачі можуть оглянути самостійно, після чого відповідає на запитання екскурсантів. Доречно дітям поставити питання: Яке ваше перше враження від цього експоната? Які деталі, матеріали, кольори ви тут бачите? Чи знаєте, що це за предмет? Які асоціації він у вас викликає експонат? Кому він міг належати (людині якого типу)? Чи має цей об'єкт зберігатися в музеї? Чому? Які запитання виникають від споглядання об'єкта?

По закінченню екскурсії можна організувати ігровий момент для молодших школярів. Так екскурсоводи Лубенського музею розробили комплекс ігрових ситуацій, ігор тощо. При відвідуванні музею молодшими школярами вони запропонували поділити учнів на дві команди: «Динозаври» та «Мамонти» і провели квест «Скарби Вишневецького». Діти з цікавістю виконували запропоновані конкурси, метою яких було привернути увагу до експонатів музею, перевірити кмітливість та пам'ять учнів. Знайшовши скарби, школярі отримали у подарунок «монету»(солодкий приз). У кінці екскурсії школярі самостійно виготовили для себе магніти на холодильник із запропонованих працівниками фотографій музейних пам'яток. Таке закінчення екскурсії ще більше мотивує дітей на подальші відвідування музею.

Обов'язковим компонентом навчальної екскурсії є *перевірка досягнень екскурсії, її мети та результатів*. Педагог спрямовує дітей на оформлення результатів екскурсії (може бути індивідуальним і груповим). З метою актуалізації знань і життєвого досвіду дітей можна запропонувати оформлення матеріалів екскурсії у вигляді альбому «Мое рідне місто», рукописних фільмів, виставки фотографій з коментарем (час створення споруди, архітектор, період реставрації тощо), проведення вікторини, гри «Що? Де? Коли?». Наприклад, проводячи гру «Що? Де? Коли?», для дітей дібрати питання за змістом екскурсії:

1. Під чийм приводом відбувалося козацьке повстання в Речі Посполитій у 1594–1596 роках супроти шляхти? (Під проводом Северина Наливайка та Григора Лободи).

2. Коли було взято в полон керівників козацького повстання С. Наливайка, М. Шаулу?

3. На чолі з ким загін козаків зміг врятуватись від війська польського (Навесні 1596 року на Солониці під Лубнами повстанці були оточені

переважними силами війська Речі Посполитої. Майже два тижні (з 25 травня) героїчно оборонялися козаки. С. Жолкевський пообіцяв реєстровцям амністію, якщо вони складуть зброю. Довідавшись про переговори козацької старшини з С. Жолкевським, повстанці запідозрили Г. Лободу у зраді й вбили його. Але частина старшини 28 травня (7 червня) 1596 року підступно схопила С. Наливайка, М. Шаулу та інших керівників повстання і видала їх С. Жолкевському. Під час переговорів військо Речі Посполитої зненацька напало на козацький табір. Тисячі повстанців було вбито. Тільки невеликий загін козаків на чолі з Криштофом Кремпським зумів вирватися з оточення і відступив на Запорозжя. С. Наливайка та інших шістьох ватажків повстання було відправлено до Варшави, де 11 квітня 1597 року після нелюдських тортур їх стратили).

4. Хто автор поем «Тарасова ніч» і «Гайдамаки» – про козаків та Северина Наливайка? (Тарас Шевченко оспівує козацтво у поемах «Тарасова ніч» і «Гайдамаки», драмі «Назар Стодоля» й трагедії «Никита Гайдай» та вірші «У неділеньку святую»).

5. Хто в наш час написав роман про Северина Наливайка? (Микола Вінграновський).

6. Коли було засновано місто Лубни? (Результати досліджень експедиції Інституту археології АН УРСР під керівництвом О. Сухобокова на початку 1980-х років дали підстави історикам зробити висновок про заснування Лубен у 988 році).

7. Хто заснував м. Лубни? (Своїм заснуванням Лубни завдячують київському князю Володимирі Святославичу, який 988 року повелів будувати міста-фортеці на південних кордонах Київської Русі.)

8. Що зображено на гербі міста Лубни? (у XVII-XVIII століттях місто було центром Лубенського козацького полку – одного з найбільших на Україні. Тому на гербі міста Лубни – рука, що тримає полковницьку булаву-пернач).

9. Яке походження назви міста Лубни? (Навколишні ліси в часи Київської Русі слугували захистом для фортеці, цьому відповідало і походження назви міста від слова «луб» – внутрішній шар під корою дерева).

10. Хто одержав від польського короля Сигізмунда III право на володіння посульськими землями? (У кінці XVI століття мальовничі місця над Сулою вподобав канівський і черкаський староста князь Олександр Вишневецький. Одержавши від польського короля Сигізмунда III право на володіння посульськими землями, він будує тут свою резиденцію – «нові Лубні, Олександровом звані»).

11. Коли Лубни отримали магдебурзьке право? (У 1591 році Лубни отримали магдебурзьке право і з цього часу стали розвиватись як місто, згодом

ставши «містом столичним» своєї держави у державі на просторах землях лівого берега Дніпра – «Вишневецьчини»).

12. У якому році Лубни відзначали тисячоліття заснування? (У 1988 році Лубни відзначали своє 1000-ліття).

13. Хто автор пам'ятного знаку – монумента на майдані Лубен? (відомий український скульптор, народний художник України Анатолій Куш).

14. Хто автор пам'ятного знаку давньоруському воїну – захиснику Київської Русі, що знаходиться на площі Ярмарковій? (Альберт та Серафим Чаркіни)

15. Хто автор споруди колишнього жіночого єпархіального училища, в якій нині знаходиться загальноосвітня школа №10? (Найбільш масштабною і архітектурно вражаючою спорудою міста Лубен є будівля колишнього жіночого єпархіального училища, в якій нині знаходиться загальноосвітня школа №10. Збудована у 1907 році на кошти Полтавського свічкового заводу за проектом академіка архітектури відомого харківського зодчого Олексія Бекетова).

16. Коли була зведена будівля колишнього Лубенського духовного училища (нині Лубенський фінансово-економічний коледж Полтавської державної аграрної академії)? (Споруджена у 1883-1885 роках за проектом архітектора М. Ємбулаєва).

17. Хто автори пам'ятного знаку на честь Тараса Шевченка? (автори – скульптори Д. Коршунов та В. Голуб, архітектор – А. Шмонденко, художник – В. Пашкевич).

Після відвідування музею школярам можна запропонувати дослідити шляхи подорожі Тараса Шевченка на Лубенщині (Тарас Шевченко побував на Лубенщині у 1843, 1845 та 1846 роках. Як співробітник Київської археографічної комісії, влітку 1845 року Шевченко багато подорожував Україною, збирав фольклорні й археологічні матеріали та змальовував архітектурні й історичні пам'ятки. Він побував на місці останнього бою повстанців Северина Наливайка у Солониці, відвідав Мгарський монастир, побував на Замковій горі в Лубнах. А в жовтні, відмічаючи подорожню в місті, зустрівся зі своїм давнім другом, письменником і етнографом Олександром Афанасьєвим-Чужбинським, у якого потім гостював у Ісківцях. В селі бережуть пам'ять про Тараса Григоровича, кожного року в кінці травня біля Шевченкової криниці проводяться Шевченківські свята).

Захоплюючим дослідженням після відвідування музею може стати розвідка «Чому вулиця носить ім'я Віри Роїк?» (Віра Сергіївна Роїк – заслужений майстер народної творчості України, заслужений художник АР Крим, а в 2006 р. їй було присвоєно звання Героя України. Було влаштовано понад 140 персональних виставок робіт Віри Роїк, її вишивки

зберігаються в 44 музеях світу. В Криму вона мала багато учениць, яких навчила цьому древньому виду мистецтва, найбільше пропагуючи саме українську вишивку).

Відомості про славетних містян можуть послугувати для створення ролику до соцмереж. Наприклад, ролик – стисла інформація: Сергій Климентійович Кульжинський – педагог і етнограф, який поклав початок дослідженню древнього мистецтва писанки. Укладений ним багатоілюстрований каталог «Описание коллекции народных писанок», який було видано у 1899 р. Лубенським музеєм К. М. Скаржинської, нині відомий у всьому світі майстрам та істинним поціновувачам мистецтва писанкарства.

Науковці зауважують, що важливо, щоб кожен музей став для дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української політичної нації та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві [3].

Враховуючи особливості пам'яті та емоційної сфери молодших школярів, педагог повинен створити всі умови, щоб пригадати і закріпити враження дітей від екскурсії. Такі спогади можна викликати, читаючи художню літературу, переглядаючи кінофільми на уроках (із зображувальної діяльності, літератури, історії, географії), у процесі індивідуальних і колективних бесід. Музика, пісні, репродукції картин допомагають дітям згадати те, що вони чули й бачили, підсилюють їхній настрій, спонукають до роздумів і порівнянь.

Висновки. Перспективи подальших досліджень. В умовах сьогодення особливо актуальним є «виховання історією», яке набуває особливого значення, коли йдуть активні пошуки найбільш ефективних засобів формування самосвідомості дітей, людських й національних цінностей, свідомого ставлення до надбань світової та вітчизняної культури. Екскурсії є сучасним, дієвим засобом організації розумової діяльності дітей, розширення їх кругозору, засобом навчальної та виховної роботи у закладі шкільної освіти. Музейні екскурсії мають сприяти розвитку особистості, яка здатна творчо, глибоко мислити. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці дисципліни «Музейна педагогіка», у ході опанування якої студенти будуть здобувати знання про організацію музейних екскурсій, розширюватимуть свій кругозір, формуватимуть новий спосіб мислення, що відповідає сучасним тенденціям освіти.

Література:

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник: в 11 т. Т. 2, 1971. С. 460.
URL: <http://sum.in.ua/p/2/460/>
2. Косило М. Ю. Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи у позашкільних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): монографія. Івано-Франківськ: МістоНВ, 2018. 320 с.
3. Нестеренко В. В., Поліщук О. І Розумовий розвиток і розумове виховання дітей старшого дошкільного віку у психолого-педагогічних дослідженнях. URL : http://sandavak.narod.ru/stud_stat/polichyk.pdf

References:

1. Slovnyk ukrainskoi movy. Akademichniy tumachnyi slovnyk (1971). [*Dictionary of the Ukrainian language. Academic explanatory dictionary*] (Vols. 11, 2). Retrieved from: <http://sum.in.ua/p/2/460/> [in Ukrainian]
2. Kosylo, M.Yu. (2018) *Rozvytok turystsko-kraieznavchoi roboty u pozashkilnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (druha polovyna KhKh – pochatok KhKhI stolittia)* [*Development of tourist and local history work in out-of-school educational institutions of Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI century)*]. Ivano-Frankivsk: MistoNV [in Ukrainian].
3. Nesterenko, V. V., & Polishchuk, O. I. (2024). *Rozumovi rozvytok i rozumove vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku u psykholoh-pedahohichnykh doslidzhenniakh* [*Mental development and mental education of older preschool children in psychological and pedagogical research*] Retrieved from: http://sandavak.narod.ru/stud_stat/polichyk.pdf [in Ukrainian].